

**ZASLUGE ZA
IZGRADNJU
NAJVEĆEG
AKCELERATORA
NA SVIJETU
PRIPADAJU I
HRVATSKIM
STRUCNJACIMA**

Hrvatski znanstvenici sudjelovali su u izgradnji jakog magneta, nastalog kao dio akceleratora dugačkog 27 kilometara

Hrvati dio najvećeg znanstvenog projekta

Na ovom projektu, koji je okrenuo »odljev mozgova« iz Amerike u Europu, sudjeluje svjetska znanstvena krema, a među njima i fizičari s PMF-a i FRSB-a iz Splita te s »Rudera Boškovića«

RIJEKA – U Europskom centru za nuklearno istraživanje (CERN) u Ženevi jučer je obilježen dovršetak prve faze detektora CMS (Compact Muon Solenoid) i testiranje 4 Tesla supravodljivoga solenoidnog magneta u izgradnji kojeg su sudjelovali hrvatski znanstvenici i gospodarstvo. Na svečanosti je sudjelovalo 200 znanstvenika i dužnosnika iz 31 zemlje. Hrvatsku je predstavljala tročlana skupina iz Splita s rektorom splitskog Sveučilišta Ivanom Pavićem, a u ime Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa državni tajnik Dražen Vikić Topić, koji izgradnju novog magneta, nastalog kao dio najvećeg akceleratora LHC (Large Hadron Collider) na svijetu,

smatra velikim uspjehom i potvrdom značenja hrvatske znanosti i industrije u svjetskoj utakmici.

LHC u funkciji 2008.

O instalaciji jednog od najznačajnijih znanstvenih postrojenja ikad – 27 kilometara dugog kružnog akceleratora, detaljni je izvještaj donio naš list u kolovozu 2006. godine. U ožujku 2006. godine društvu Končar – Montažni inženjering d.d. dodijeljena je u CERN-u zlatna plaketa za proizvodnju i ugradnju sabirničkog sustava od 20 kA za napajanje supravodljivog magneta. Kako nam je pojasnio Branimir Vujčić, rukovoditelj poslovne jedinice Tehnički sektor, trenutačno se radi na drugoj fazi CMS detektora, a završetak njego-

ve izgradnje, formiranje snopa i početak prvih eksperimenata na sudaru čestica, predviđen je tijekom ove godine, dok je stavljanje u funkciju cijelog LHC akceleratora planirano tijekom 2008. godine.

Vujčić je istaknuo da na ovom projektu sudjeluje znanstvena krema iz cijeloga svijeta. Štoviše, dodao je, ovaj projekt okrenuo je »odljev mozgova« iz Europe u Ameriku u suprotnom smjeru. Naime, u CERN-u je angažirano stotinjak američkih instituta, a također i vodeći instituti iz Japana, Indije, Kine i Europe, pa ne treba posebno isticati što za Hrvatsku znači sudjelovanje u tom projektu.

Početak gradnje 1992.

Prva faza CMS-a počela se graditi 1992. godine, a već se 1993. skupina fizičara s PMF-a i FRSB-a iz Splita zalaganjem Danijela Denegrija iz CERN-a priključila radu na detektoru. Poslije su se uključili i znanstvenici s Instituta »Rudera Boškovića« u Zagrebu.

Dr. Krešo Kadija s »Rudera« kaže nam da se u CERN-u dokazuju neke od osnovnih postavki modela tzv. »standardnog modela elementarnih čestica i sila« i teorija kojima danas objašnjavamo postanak svemira i sile koje su odgovorne za postojanje i oblik materije kakvu

Končar – Montažni inženjering dobio je u CERN-u zlatnu plaketu

znamo ili samo naslućujemo.

Zadovoljstvo sudjelovanjem Hrvatske ne krije ni ravnatelj »Rudera« prof. dr. Mladen Žinić. Kako kaže, nekoliko »Ruderovih« istraživačkih grupa iz teorijske i eksperimentalne fizike već su niz godina aktivno uključene u eksperimente u CERN-u.

– Također, naši računarci pod vodstvom CERN-a sudjeluju u razvoju europske GRID infrastrukture, tj. na izgradnji brze paneuropske računalne mreže, upoznaje dr. Žinić.

Elvira MARINKOVIĆ ŠKOMRLJ

Primorac ponosan na hrvatski uspjeh

Ministar znanosti, obrazovanja i sporta Dragan Primorac ističe da je iznimno ponosan na uspjeh i sudjelovanje hrvatskih znanstvenika i gospodarstvenika u ovom grandioznom projektu.

– Iznimno me raduje i činjenica da brojni hrvatski znanstvenici rade u CERN-u, a posebno možemo biti ponosni što su se neki vratili u Hrvatsku, gdje sada dijele s nama bogata iskustva, djelujući u znanosti širom svijeta. Ovaj izniman uspjeh u projektu CERN-a dokazuje ono što u Ministarstvu stalno naglašavamo, a to je da je Hrvatska već integrirana u europski znanstvenoistraživački prostor, kaže ministar Primorac.